

Sygn. akt: **IC 312/16**

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 listopada 2016 roku

Sąd Rejonowy Gdańsk – Północ w Gdańsku w I Wydziale Cywilnym w składzie:

Przewodniczący: SSR Michał Sznura

po rozpoznaniu na rozprawie protokolowanej przez sekr. sąd. J. J. w dniu 3 listopada 2016 r.

sprawy z powództwa **R. B.**

przeciwko **G. D.**

o zachówek

I. oddała powództwo;

II. zasądza od powoda R. B. na rzecz pozwanej G. D. kwotę 2.400 zł (dwóch tysięcy czterystu złotych) tytułem zwrotu kosztów procesu;

III. zasądza od powoda R. B. na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Gdańsk-Północ w Gdańsku kwotę 623,45 zł (sześciuset dwudziestu trzech złotych czterdziestu pięciu groszy) tytułem zwrotu kosztów sądowych.

UZASADNIENIE

Powód **R. B.** w pozwie skierowanym przeciwko **G. D.** domagał się zapłaty 45.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od 11 marca 2015 r. do dnia zapłaty oraz kosztami postępowania.

W uzasadnieniu powód wskazał, że spadek po zmarłej 05 sierpnia 2001 r. S. B. nabyli w częściach równych po 1/3 części: J. B. - mąż oraz dzieci spadkodawcy: powód oraz G. D.. Następnie po zmarłym 02 lipca 2010 r. J. B. spadek nabyli w częściach równych po 1/2 powód oraz pozwana.

W skład majątku wspólnego małżonków S. i J. B. wchodził lokal mieszkalny nr (...) położony w G. przy ul. (...). Po śmierci S. B. na mocy darowizny J. B. przeniósł na rzecz pozwanej przysługujący mu udział, wynoszący 2/3 ww. nieruchomości. Udział ten wyczerpywał całość majątku J. B. w chwili otwarcia spadku. W związku z tym do masy spadkowej po zmarłym J. B. nie weszły żadne aktywna. Przedmiotowa darowizna została dokonana 14 grudnia 2004 r., zatem przed upływem dziesięciu lat od otwarcia spadku. Czysta wartość spadku wynosi 0. W związku z tym substrat zachowku stanowi jedynie równowartość udziału wynoszącego 2/3 w prawie własności przedmiotowej nieruchomości, której wartość wynosi 270.000 zł. Powód domaga się zapłaty zachowku w wysokości 1/4 wartości ww. udziału. Pismem z 09 maja 2015 r. powód wezwał pozwaną do zapłaty kwoty 45.000 zł tytułem zachowku, jednakże bezskutecznie. Pozwana bezpodstawnie twierdzi, że rozliczyła się z powodem z tytułu nabycia spadku po zmarłym ojcu stron, dokonując na rzecz powoda w dniu 29 września 2010 r. darowizny w wysokości 50.000 zł. Zdaniem strony powodowej kwota ta stanowiła równowartość dokonanej przez powoda na rzecz pozwanej w 2006 r. darowizny w postaci udziału we własności ww. nieruchomości lokalowej, wnoszącej 1/6, który powód odziedziczył po zmarłej matce.

Nakazem zapłaty wydanym w postępowaniu upominawczym 28 lipca 2015 r. sygn. akt I Nc 932/15 sąd orzekł zgodnie z żądaniem pozwu.

Pismem z 22 września 2015 r. pozwana wniosła o przywrócenie terminu do złożenia sprzeciwu od nakazu zapłaty z 28 lipca 2015 r. sygn. akt I Nc 932/15 oraz złożyła sprzeciw.

Postanowieniem z 29 lutego 2016 r. sygn. akt I Nc 932/15 sąd Rejonowy Gdańsk - Północ w Gdańsku przywrócił pozwanej termin do wniesienia sprzeciwu od nakazu zapłaty.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty G. D. wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie na swoją rzecz kosztów postępowania.

W uzasadnieniu pozwana wskazała, że w chwili śmierci J. B. nie posiadał żadnego majątku. Darowizna 2/3 udziału we współwłasności spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego przy ul. (...) w G. została dokonana przez spadkodawcę na rzecz pozwanej 14 grudnia 2004 r., na 10 lat przed stwierdzeniem nabycia spadku po zmarłym ojcu. Argumentowała, że jako jedyna opiekowała się przez 10 lat schorowanym ojcem. W celu stałej opieki nad J. B. zamieszkała ze spadkodawcą. Według pozwanej ojciec dokonał darowizny na jej rzecz chcąc wyrazić w ten sposób wdzięczność za okazaną pomoc. Podobnego zdania był wówczas powód, przekazując na rzecz pozwanej 23 października 2006 r. 1/6 udziału w przedmiotowym lokalu „bez spłat i dopłat”. Celem spłaty przysługującego powodowi zachowku zaciągnęła wraz z mężem kredyt w Banku (...) na kwotę 50.000 zł i w dniu 29 września 2010 r. przekazała ww. kwotę R. B.. W związku z tym roszczenie powoda uznała za niezgodne z zasadami współżycia społecznego.

W piśmie procesowym z 29 marca 2016 r. pozwana podniosła zarzut nieudowodnienia wysokości dochodzonego roszczenia. Zdaniem pozwanej kwota 270.000 zł nie odpowiada realnej wartości nieruchomości na dzień z art. 995 k.c.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Majątek wspólny małżonków S. B. i J. B. obejmował spółdzielcze własnościowe prawo do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w G. przy ul. (...).

Spadek po zmarłej 05 sierpnia 2001 r. S. B. nabyli w częściach równych po 1/3 części: J. B. - mąż oraz dzieci spadkodawczyni: R. B. oraz G. D..

Okoliczności bezsporne .

G. D. opiekowała się schorowanym ojcem J. B., z którym w tym celu zamieszkiwała.

Na mocy umowy darowizny z 14 grudnia 2004 r. J. B. przeniósł na rzecz G. D. przysługujący mu udział 2/3 w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w G. przy ul. (...).

Okoliczność bezsporna , vide: odpowiedź na wezwanie z 22 marca 2015 r., k. 12-13.

W dniu 23 października 2006 r. R. B. dokonał na rzecz G. D. darowizny w postaci 1/6 udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego nr (...) położonym w G. przy ul. (...), odziedziczonego po matce.

Okoliczność bezsporna , vide: zeznania powódki, k. 144-146; zeznania powoda, k. 142-143; zeznania świadka A. G., k. 227-228; zeznania świadka M. B., k. 226-227 .

W dniu 02 lipca 2010 r. zmarł J. B.. Po zmarłym spadek nabyli R. B., G. D. w 1/2 części.

Okoliczność bezsporna , vide: postanowienie Sądu Rejonowego Gdańsk - Północ w Gdańsku z 11 grudnia 2014 r. sygn. akt XIII Ns 1266/14, k. 18 .

W dniu 23 września 2010 r. małżonkowie T. D. oraz G. D. zawarli z Bankiem (...) S.A. we W. umowę kredytu na kwotę 51.900 zł celem spłaty przysługującego R. B. zachowku w wysokości 50.000 zł.

Dowody : umowa kredytu, k. 113-117; umowa darowizny, k. 111-112; potwierdzenie przelewu, k. 110; zeznania świadka A. S., k. 138-139; zeznania świadka E. J., k. 140; zeznania świadka B. K., k. 140-141; zeznania powódki, k. 144-146 .

W dniu 29 września 2010 r. G. D. dokonała przelewu na konto R. B. kwoty 50.000 zł w formie darowizny tytułem spłaty przysługującego mu zachowku.

Dowody : umowa darowizny, k. 111-112; potwierdzenie przelewu, k. 110; zeznania świadka A. S., k. 138-139; zeznania świadka E. J., k. 140; zeznania świadka B. K., k. 140-141; zeznania powódki, k. 144-146 .

Wartość rynkowa spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w G. przy ul. (...) o powierzchni 53m², na drugim piętrze według stanu z chwili śmierci spadkodawcy wynosiła 267.000 zł.

Dowód : opinia biegłego z dziedziny szacowania nieruchomości, k. 172-183, 225-226 .

Sąd zważył, co następuje:

Stan faktyczny w przedmiotowej sprawie był bezsporny w zakresie okoliczności dotyczących śmierci J. B., jak również tego, że strony postępowania są dziećmi zmarłego. Poza sporem pozostawała również okoliczność nabycia na własność przez pozwaną spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu mieszkalnego nr (...) położonego w G. przy ul. (...), na mocy umów darowizny (dokonanych przez spadkodawcę i powoda) oraz na podstawie stwierdzenia nabycia spadku po zmarłej matce.

Bezspornym było również uprawnienie powoda do zachowku po zmarłym ojcu J. B..

Sąd w swych ustaleniach oparł się również na zeznaniach świadków A. S., E. J., B. K. oraz na zeznaniach powódki co do uiszczenia na rzecz powoda kwoty 50.000 zł tytułem zachowku. Sąd zeznania te we wskazanym zakresie uznał za spójne, logiczne korespondujące ze zgromadzonym materiałem w sprawie, w tym z potwierdzeniem przelewu, umową kredytową.

Zeznaniom powoda oraz świadków A. G. i M. B. sąd dał wiarę jedynie w ograniczonym zakresie co do zawarcia umowy darowizny między stronami postępowania. W pozostałym zakresie co do rzekomego zobowiązania się przez pozwaną do świadczenia „zwrotnej darowizny” na rzecz powoda, sąd uznał te zeznania za gołosłowne, nie znajdujące potwierdzenia w pozostałym materiale sprawy. Sąd dokonując oceny zeznań ww. osób miał na uwadze więzy rodzinne łączące powoda z tymi świadkami oraz fakt, że powód jako strona postępowania jest zainteresowany wynikiem sprawy. Z tego względu sąd zeznania w tym zakresie uznał za niewiarygodne.

Sąd w swych ustaleniach oparł się również na pisemnych opiniach sporządzonej przez biegłego sądowego – rzeczoznawcy majątkowego P. P., z której sąd dopuścił dowód celem ustalenia wartości udziału w spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego położonej w G.. W ocenie sądu zarówno pisemna opinia, jak i ustna uzupełniająca opinia biegłego sporządzona została ona przez osobę posiadającą odpowiednią wiedzę profesjonalną w danej dziedzinie. Zawarte w nich wnioski stanowią logiczną konsekwencję przedstawionej przez biegłego analizy zagadnienia. Dokonując oceny przedmiotowego dowodu sąd miał na uwadze przede wszystkim kryteria wskazane powyżej, a ponadto również sposób w jaki biegły sądowy uzasadnił wyrażone przez niego stanowisko oraz to, że opinie w całej rozciągłości sporządzone zostały w sposób zrozumiały i przystępny, co umożliwia dokonanie wnikliwej ich oceny i oparcie się na wypływających z nich wnioskach bez żadnych wątpliwości. Nie budziła ona zatem wątpliwości Sądu co do ich rzetelności i obiektywnego charakteru. Po złożeniu ustnej uzupełniającej opinii żadna ze stron nie kwestionowała ustaleń biegłego, dokonanych na potrzeby niniejszego postępowania.

Powództwo nie zasługiwało na uwzględnienie.

Strona powodowa wywodziła, że dokonana przez J. B. na rzecz pozwanej darowizna w postaci przysługującego mu udziału do spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu nieruchomości wynoszącego 2/3 prawa jego własności, wyczerpywała całość majątku spadkodawcy w chwili otwarcia spadku. Powód wskazywał nadto, że dokonana przez pozwaną na rzecz powoda 29 września 2010 r. darowizna w wysokości 50.000 zł nie stanowiła spłaty zachowku, jak twierdziła pozwana, a jedynie rozliczenie między stronami z tytułu zwrotu równowartości dokonanej przez powoda na rzecz pozwanej w 2006r. darowizny w postaci udziału we własności ww. nieruchomości lokalowej, wnoszącej 1/6, który odziedziczył po zmarłej matce. W toku procesu dokonał modyfikacji argumentacji wskazując, że dokonał darowizny na rzecz powódki z uwagi na problemy z organami skarbowymi.

W ocenie sądu argumentacja powoda nie zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 991 k.c. zstępnym, małżonkowi oraz rodzicom spadkodawcy, którzy byliby powołani do spadku z ustawy, należą się, jeżeli uprawniony jest trwale niezdolny do pracy albo jeżeli zstępny uprawniony jest małoletni - dwie trzecie wartości udziału spadkowego, który by mu przypadął przy dziedziczeniu ustawowym, w innych zaś wypadkach - połowa wartości tego udziału (zachówek). Jeżeli uprawniony nie otrzymał należnego mu zachowku bądź w postaci uczynionej przez spadkodawcę darowizny, bądź w postaci powołania do spadku, bądź w postaci zapisu, przysługuje mu przeciwko spadkobiercy roszczenie o zapłatę sumy pieniężnej potrzebnej do pokrycia zachowku albo do jego uzupełnienia.

Zgodnie z art. 994 §1 k.c. przy obliczaniu zachowku nie dolicza się do spadku drobnych darowizn, zwyczajowo w danych stosunkach przyjętych ani dokonanych przed więcej niż dziesięciu laty, licząc wstecz od otwarcia spadku, darowizn na rzecz osób nie będących spadkobiercami albo uprawnionymi do zachowku.

Zgodnie z treścią art. 6 k.c., ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z faktu tego wywodzi skutki prawne. Przepis ten określa reguły dowodzenia, tj. przedmiot dowodu oraz osobę, na której spoczywa ciężar udowodnienia faktów mających istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. Zaznaczyć też trzeba, że przy rozpoznawaniu sprawy na podstawie przepisów kodeksu postępowania cywilnego rzeczą sądu nie jest zarządzenie dochodzeń w celu uzupełnienia lub wyjaśnienia twierdzeń stron i wykrycia środków dowodowych pozwalających na ich udowodnienie, ani też sąd nie jest zobowiązany do przeprowadzenia z urzędu dowodów zmierzających do wyjaśnienia okoliczności istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy (art. 232 k.p.c.). Obowiązek przedstawienia dowodów spoczywa na stronach (art. 3 k.p.c.), a ciężar udowodnienia faktów mających dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie (art. 227 k.p.c.) spoczywa na stronie, która z faktów tych wywodzi skutki prawne. Zaprzeczenie dokonane przez stronę procesową powoduje, że istotne dla rozstrzygnięcia sprawy okoliczności stają się sporne i muszą być udowodnione. W razie ich nieudowodnienia sąd oceni je na niekorzyść strony, na której spoczywał ciężar dowodu, chyba że miał możliwość przekonać się o prawdziwości tych twierdzeń na innej podstawie (por. orzeczenie Sądu Najwyższego z 28 kwietnia 1975 r., sygn. akt III CRN 26/75).

Argumentacja powoda jest niewiarygodna. Powód nie przedłożył żadnego miarodajnego dowodu dla sądu na potwierdzenie swojego stanowiska w sprawie, by dokonana na rzecz pozwanej darowizna przez powoda była czynnością pozorną dla uniknięcia odpowiedzialności względem urzędu skarbowego. Nielogiczne pozostają również twierdzenia, że u podstaw podjęcia takiej decyzji legło to, że powód obawiał się, aby ojciec stron, jako współwłaściciel nieruchomości miał ponieść bliżej nieokreślone negatywne konsekwencje w związku z ewentualnymi jakimiś działaniami służb skarbowych, zwłaszcza w kontekście tego, że - jak twierdzi świadek M. B. - owa należność skarbową miała być nieznaczna. W ocenie sądu nie było potrzeby takiego działania, zwłaszcza w kontekście obowiązywania instytucji actio pauliana. Z materiału dowodowego nie wynika, by w tym okresie miał problemy finansowe. Przeprowadzanie kontroli skarbowej jest czynnością rutynową prowadzoną przez odpowiednie organy. Co więcej pomimo dokonania darowizny na rzecz pozwanej w 2006 r. przez cztery lata od jej dokonania nie występował do pozwanej z żadnym roszczeniem zwrotnym, nie wzywał jej do zapłaty, ani powrotnego przeniesienia własności. Całokształt okoliczności sprawia, że niewiarygodna pozostaje argumentacja powoda, w tym zeznania zawnioskowanych przez niego świadków na okoliczność, że umowa darowizny de facto stanowiła umowę sprzedaży.

Świadkowie ci twierdzili, że rzekomo strony prowadziły telefoniczne uzgodnienia w tym zakresie, jednakże poza gołosłownymi twierdzeniami, powód nie przedłożył żadnego dowodu na powyższą okoliczność.

W ocenie Sądu powód wykazał, że przysługuje mu prawo do zachowku po zmarłym ojcu, jednakże prawo to wygasło na skutek spłaty zachowku przez pozwaną w formie darowizny. Zdaniem Sądu wiarygodna jest bowiem w tym zakresie argumentacja strony pozwanej. Wskazuje na to przede wszystkim zbieżność czasowa między datą śmierci spadkodawcy i podjętymi działaniami przez pozwaną, a także brak jakichkolwiek innych zobowiązań ciążących na pozwanej względem powoda. Spadkodawca zmarł 02 lipca 2010 r., w dniu 23 września 2010 r. małżonkowie T. D. oraz G. D. zwarli z Bankiem (...) S.A. we W. umowę kredytu na kwotę 51.900 zł praktycznie tożsamą z kwotą darowizny dokonanej przez pozwaną w dniu 29 września 2010 r. w wysokości 50.000 zł, a przewyższającą wartość zachowku przysługującego powodowi w wysokości 44.500 zł, obliczonego w oparciu o opinie biegłego sądowego. Ta zbieżność czasowa w sposób jednoznaczny wskazuje na przyczynę dokonania owej „darowizny”, nie sposób uznać, aby była to zwykła darowizna, jaką rodzeństwo może wobec siebie świadczyć.

Z tych względów Sąd na mocy art. 6 k.c. a contrario powództwo oddalił, o czym orzekł w pkt I wyroku.

O kosztach postępowania orzeczono w pkt II wyroku na podstawie art. 98 §1 k.p.c. w zw. z art. 108 §1 k.p.c., zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Powód przegrał sprawę w całości, wobec czego został on obciążony obowiązkiem zwrotu stronie przeciwnej poniesionych przez nią kosztów postępowania, na które składają się koszty zastępstwa procesowego w kwocie 2.400 zł, których wysokość ustalono na podstawie §6 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu (tekst jedn. Dz. U. z 2013 roku, poz. 490).

W pkt III wyroku Sąd zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Rejonowego Gdańsk – Północ w Gdańsku kwotę 623,45 zł tytułem zwrotu kosztów procesu wynagrodzenia biegłego, ponad kwotę uiszczoną zaliczki w wysokości 1.500 zł. Biegłemu sądowemu przyznano bowiem postanowieniem z 08 września 2016 r. wynagrodzenie za sporządzoną opinię w niniejszej sprawie w kwocie 2.005,48 zł oraz postanowieniem z dnia 16 listopada 2016 r. kwotę 117,97 zł tytułem stawiennictwa na rozprawie i złożenia ustnej opinii uzupełniającej.

Zarządzenia:

1. (...)
2. (...)